

Boeken aangeboden voor recensie

- LEMMENS, P., *Geschillen over burgerlijke rechten en verplichtingen*, Interuniversitair centrum voor staatsrecht, V.Z.W., Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1990, XX en 316 p.
- DIGNEFFE, F., *Ethique et délinquance. La délinquance comme gestion de sa vie, Collection Déviance et société*, Genève, Editions Médecine et Hygiène, Meridiens Klincksieck, 1989, 212 p.
- MOOLJ, A.W.M. (red.), *De persoon van de verdachte. De rapportage pro justitia vanuit het Pieter Baan Centrum*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, 141 p.
- DE HAAN, W., *The Politics of Redress. Crime, Punishment and Penal Abolition*, Londen, Inwin Hyman, 1990, XIV en 206 p.
- NEIRINCKX, P.M., *Armoede achter slot en grendel? Op weg naar een decriminalisering of depenalisering van de landloperij*, Koning Boudewijnstichting, Vereniging der Vlaamse Onthaalhuizen, Association des Maisons d'accueil, 1989, 216 p.
- MULDER, R.P., *Wie helpt het slachtoffer? Publieke en particuliere voorzieningen voor slachtoffers van misdrijven*, Rijswijk, Sociaal en Cultureel Planbureau, 1989, 150 p.
- SCHALKEN, T.M. (red.), *In zijn verdediging geschaad. Over vormverzuimen en het belang van de verdachte, Bundel opstellen aangeboden aan prof. mr. J. Remmelink bij zijn afscheid als hoogleraar aan de Vrije Universiteit*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, XI en 238 p.
- VAN DEN HOUT, P.J., *Het af luisteren van telefoongesprekken als dwangmiddel, een inquisitoir trekje in het Nederlandse strafvorderingsstelsel, Post Scriptum Reeks*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, VI en 114 p.
- REMMELINK, J., *Tijd en plaats in het strafrecht*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, 36 p.
- STRIJARDS, G.A.M., *Revisie. Inbreuken en executiegeschillen betreffende het strafgewijsde*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, XIV en 303 p.
- VANDEKERCKHOVE, L., *Over het ontstaan van de gevangenisstraf. Een kijk op het oude Rome*, Leuven/Amersfoort, Acco, 1989, 68 p.
- HUYSE, L., *De kleur van het recht*, Leuven, Kritak, 1989, 127 p.
- VAN CAPELLE, M.A.A. en PUNT, H.G., *Internationale vaktermenlijst voor juristen, fiscalisten, accountants, bankwezen, handel en industrie*, Arnhem, Gouda Quint, 1989, 599 p.

De Nauw, A., D'Haenens, J. en Storme, M., Actuele problemen van strafrecht, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1988, 530 p.

De veertiende editie van de gerenommeerde 'Postuniversitaire Cyclus Willy Delva' werd tijdens het academiejaar 1987-1988 gehouden aan de R.U.G. en aan de V.U.B. en stond helemaal in het teken van het strafrecht. Sedert 1975 was het strafrecht niet meer aan bod gekomen. Gezien de evolutie in die rechtsdiscipline werd een boeiend programma opgesteld. De bijdragen aan de Cyclus liggen momenteel voor in deze uitgave, nr. 15 van de *Interuniversitaire Reeks Criminologie en Strafrechtswetenschappen*.

Dit boek kan opgevat worden als een kaleidoscoop. Het is een bundeling van krachtige, kleurrijke stukken die elk op hun manier in elkaar passen en overgaan. De bijdragen beperken zich niet tot de klassieke strafrechtspraktijk, maar gaan tevens in op het fiscaal strafrecht en op de civielrechtelijke aspecten van het straf-

proces en op de invloed van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens op het nationale strafrecht.

Het is in dit kader niet mogelijk de bijdragen aan het boek substantieel te bespreken. Om die reden beperk ik mij tot een thematisch overzicht. Het boek opent met twee klassieke strafprocesrechtelijke bijdragen. De scheiding tussen de bevoegdheid misdrijven te vervolgen en te onderzoeken wordt door Prof. A. DE NAUW behandeld in de bijdrage 'Het adieren van de onderzoeksrechter'. M. DE SWAEF gaat in zijn bijdrage 'Rechtsmiddelen tegen beslissingen van de onderzoeksgerechten bij de regeling van de procedure' in op het verzet en de rechtsmiddelen die ter beschikking staan van het Openbaar Ministerie, de burgerlijke partij en de verdachte. Zeer actueel is de bijdrage van L. DE WILDE over de 'Anonimiteit in het strafproces'. Naast de figuur van de anonieme verdachte gaat hij vooral in op de anonieme getuige. Het lijkt me interessant om zijn bijdrage te lezen tegen het licht van een recente veroordeling van Nederland door het Europees Hof van de Rechten van de Mens omwille van het gebruik van een anonieme getuige als enige bewijsmiddel (zaak Kostovski 20 november 1989, 10/1988/154/208). In een bijdrage over de 'Bewijslast in strafzaken' analyseert P. TRAEST de omvang van de bewijslast, de drager van de bewijslast en de vordering door de benadeelde voor de burgerlijke rechter.

Twee bijdragen worden gewijd aan het fiscale strafrecht. 'Krachtlijnen van het materiële fiscale strafrecht na de hervormingen van 1980 en 1986' van M. ROZIE en 'Het formeel fiscaal strafrecht na de hervormingen van 1980 en 1986' geven een origineel overzicht van die bijzondere strafwetgeving, die mede door de herstelwetten, in materieel en formeel opzicht grondig is gewijzigd.

Tot mijn spijt is er in het boek maar één bijdrage opgenomen over de nieuwe te beschermen rechtsgoederen door het strafrecht, namelijk de bijdrage van Prof. Dr. B. DE SCHUTTER over 'Informaticacriminaliteit'.

Het internationaal strafrecht en de interdependentie tussen de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens en het nationaal strafrecht komen daarentegen uitvoerig aan bod. Prof. Dr. Chr. VAN DEN WIJNGAERT en Prof. Dr. Fr. THOMAS behandelen themata uit het internationaal strafrecht in respectievelijk 'Aspecten van het uitleveringsrecht' en 'De internationale gelding van de strafwet in de ruimte'. De vermelde interdependentie staat centraal in 'De onpartijdige rechter: invloed op de Belgische rechtspraak van de arresten Piersack en De Cubber' van A. WINANTS. In dit stuk wordt ingegaan op de scheiding tussen onderzoeksrechter (-gerechten) en vonnisgerechten, een thematiek die ook uitvoerig aan bod komt in de bijdrage van Prof. Dr. Fr. GORLÉ over 'De evolutie van de militaire strafrechtspleging'. Een bijdrage die mijns inziens hier niet thuishoort is 'De rechtspleging voor de Europese Commissie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens' van Prof. Dr. P. LEMMENS. Over die rechtspleging is al behoorlijk wat gepubliceerd en die is niet specifiek voor het strafrecht. Men had er beter aan gedaan om een ander strafrechtelijk thema te nemen als illustratie van de interdependentie (onrechtmatig verkregen bewijs, beperkingsgronden art. 8 – art. 11, rechten van gedetineerden...).

Drie bijdragen gaan in op diverse aspecten m.b.t. het slachtoffer en de geleden schade. In 'Sociaalrechtelijke implicaties van de burgerlijke vordering op grond van misdrijven' snijdt Prof. Dr. W. VAN EECKHOUTTE een boeiende en nieuwe thematiek aan. Dit geldt trouwens evenzeer voor 'De verzekeraar in het strafpro-

ces' van Prof. Dr. L. SCHUERMANS. De klassieke leer over het causaal verband tussen misdrijf en schade en meer bepaald de invulling van de equivalentieleer is het onderwerp van de bijdrage van Prof. Dr. H. BOCKEN.

Het boek wordt afgesloten met een oud zeer. In 'De motivering van de straf-toemeting' gaat Prof. Dr. L. DUPONT dieper in op de Wet van 27 april 1987 in verband met de motivering van de straffen en bepleit hij het optimaliseren van de contradictoire structuur van de procesvoering ter terechtzitting.

Het boek bevat een boeiend palet aan actuele problemen van strafrecht. Bij de keuze van dat palet vallen evenwel twee dingen op. De onderwerpen zijn beperkt gebleven tot het klassieke strafrechtsgebeuren. Zo komen politie en strafuitvoering helemaal niet aan bod. Ook het beleidsdenken omtrent strafrecht en criminaliteit wordt niet aangesneden. Een tweede nog meer opmerkelijke vaststelling is dat de herziening van het Belgisch strafrecht en strafprocesrecht niet is gekozen als thema voor een actueel probleem van strafrecht, laat staan als kader waarbinnen de behandelde themata hadden kunnen gesitueerd worden. Die gemiste kans had het boek meer structuur en toekomstperspectief kunnen geven.

John Vervaele

Groenhuijsen, M.S. en van Kalmthout, A.M., Voordeelsontneming in het strafrecht. Een commentaar op het rapport van de werkgroep legislatieve projecten vermogenssancties, Arnhem, 1989

Met bepaalde criminaliteitsvormen, niet in het minst de georganiseerde witteboordencriminaliteit, kan behoorlijk wat geld worden verdiend. Het klassieke strafrecht heeft van de vrijheidsontneming de sanctie bij uitstek gemaakt en is daardoor weinig effectief tegen deze criminaliteit. In Nederland trad in 1983 een Wet Vermogenssanctie in werking, waardoor de korte gevangenisstraf werd beperkt en de transactiebevoegdheid van het O.M. fors werd verruimd. In België werd in 1984 op initiatief van de toenmalige Minister van Justitie tot een gelijkwaardige uitbreiding van de transactiebevoegdheid van het O.M. overgegaan, zij het dan met het doel de rechtbanken te ontlasten. Pas in tweede instantie werd in Nederland gezocht naar mogelijkheden om wederrechtelijk verkregen vermogensvoordeel door het plegen van delicten te ontnemen. In 1987 verscheen het rapport 'Financiële facetten van ernstige vormen van criminaliteit' (cf. *Panopticon*, 1988, 342). Dit rapport was een voorloper van de werkgroep legislatieve projecten vermogenssancties (werkgroep SCHUTTE), die een wetsontwerp heeft ontworpen waarin nieuwe hervormingen van het strafrechtelijke sanctiestelsel worden bepleit met een aantal bijpassende wijzigingen van het procesrecht.

Dit boek over voordeelsontneming in het strafrecht bevat een kritisch-constructieve commentaar op het wetsontwerp. In een eerste, vooral beschrijvend, deel wordt ingegaan op rechtvergelijkende en internationale aspecten van de problematiek. Zo wordt nagegaan in welke mate in andere landen via (bijkomende) sancties als verbeurdverklaring het wederrechtelijk verkregen voordeel kan worden ontnomen. Internationaalrechtelijk wordt aandacht besteed aan het ontwerp VN-Verdrag tegen de handel in verdovende middelen en psychotrope stoffen. Na een korte bespreking van het rapport 'Financiële facetten van ernstige vormen van criminaliteit' wordt het eindrapport van de werkgroep legislatieve projecten